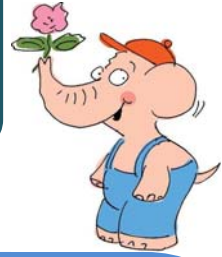

פרשת משפטים

השבת אבדה

בפרשת משפטים מפורטים חוקים שונים, ובהם החובה להחזיר אבדה. זו נראית חובה ברורה והגיונית, בעיקר כאשר אנחנו נמצאים בצד המאבד, אולם כאשר אנחנו בצד המוצא, לעתים הדברים שונים מעט...

כאשר אנו מאבדים משהו אנו מצפים שהמוצא הישר יחזיר לנו אותו, אפילו אם זה דורש ממנו מאמץ. כאשר אנו מוצאים דבר מה השייך לאחר, לא פעם שיקול הדעת משתנה. לעתים אנו נוטים לחשוב שזו "חוסר אחריות של המאבד" ושזו "בעיה שלו", לפעמים אנחנו משכנעים את עצמנו שהוא בטח כבר התייאש מלמצוא את החפץ האבוד, ואולי אפילו שכח אותו בכוונה.

במכתב מתואר המתח בין רגשות אלו במקרה של חידקל והכדור שמצא. העלאת הרגשות השונים מאפשרת לילדים לבטא אותם, ומעבירה מסר שמותר להתלבט ולהתמודד עם קושי ואולי לרצות שיהיה אחרת. ועם זאת, כל אלו לא צריכים למנוע מאתנו מלכוון את הילדים להחליט בסופו של דבר לפעול כפי שראוי.

כדאי להתייחס במיוחד לטקסט המקראי

בפסוק המופיע בראש העמוד הראשון מדובר במציאה השייכת לאויבו של המוצא. אפשר לשאול את התלמידים: מדוע התייחסה התורה דווקא לאויב, הרי יכול להיות שתימצא אבדה דווקא של חבר? אפשר להזכיר בהקשר לכך את המושג **קל וחומר** – אם צריך להשיב אבדה לאויב, קל וחומר (=בוודאי ובוודאי) שצריך להחזיר אבדה לחבר.

נושא נוסף שאפשר לעסוק בו, הוא ההפרדה הנדרשת בין **חוקים** – כללי התנהגות המבוססים על עקרונות ערכיים כלליים, לבין **קשרים חברתיים** – המבוססים על קשרים אישיים ועל רגשות. החוק צריך להיות אחד לכולם.

יתר על כן, ציות לחוקים, בעיקר כאשר החוק דורש מאתנו להפגין יחס הוגן וחיובי (גם) לאויב, עשוי להשריש בנו חשיבה חיובית על כל בני האדם. ציות כזה עשוי לגרום לנו להתנהג בהגינות ובאהדה לכל אדם ולהפוך אותנו לאנשים טובים יותר.

על המדרש

מדרש זה מופיע בתלמוד. לפניו מובא סיפור נוסף ובו מתואר נס שהתרחש לרבי חנינא עם עזיו. כיוון שרבי חנינא בן-דוסא מתואר תמיד כעני מרוד, מנסים החכמים להסביר – באמצעות הסיפור המופיע כאן – מניין היו לו עזים. ההלכה עוסקת עיסוק מיוחד בטיפול בבעלי חיים שאבדו ונמצאו, ומגדירה הגדרות מדויקות כמה זמן וכמה כסף יש להשקיע בשמירה על בעל החיים (כל זאת משום שבעלי חיים נחשבו בעבר כאחד הנכסים המשמעותיים שהיו לאנשים). במקרה שלפנינו, נראה שרבי חנינא חישב ומצא שערך האבדה רק יעלה אם יחליף את התרנגולות בעזים – ורק אז הרשה לעצמו להחליפן. כמו במדרשים רבים, גם כאן מטרת המדרש אינה ללמד את פרטי ההלכה. המסר העיקרי הוא חשיבותה של המצווה.

הצעה לפעילות:

בימינו האבודות בעלות הערך הן לרוב לא בעלי חיים אלא חפצים דוממים. נסו לחשוב מה צריך לעשות ומה אסור לעשות במציאות האלה עד שיימצאו בעליהן: כדורגל ועליו חתימה של שחקן ידוע, מכשיר טלפון נייד, (הציעו דוגמאות נוספות).

מה בפרשה

❦ **"ספר הברית"** - שורה של דינים שעל פי המסופר ניתנו גם הם על הר סיני, ומכונים במחקר המקרא **"ספר הברית"**. בקובץ חוקים זה גם חוקי שחרור עבדים, דיני נפשות ונזקי גוף – דין "מידה כנגד מידה", דיני גנבה ונזקי רכוש, דיני נזקים הנגרמים מבהמות או מאש, דיני השומרים, דין המפתה בתולה, חוקים שונים נגד מנהגי עובדי אלילים, דיני צדק בין אדם לחברו, ולבסוף מצוות הקשורות במועדים המקודשים וכן דיני השנה השביעית והיום השביעי.

❦ **טקס הדם** – בהעלאת הקורבנות ובזריקת דמם נכרתה ברית בין העם לה'.

❦ **הלוחות השניים** – משה מקבל את לוחות הברית השניים.